List 10. **NOVICE** Tečaj LI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic".

V Ljubljani 10. marcija 1893.

Politiški oddelek.

Nova večina.

VI.

Kakor bi vlada tu li rada, da se jezikovno vprašanje porine v ozadje, vend ar se največji del vladnega programa peča z jezikovnim vprašanjem. To dokazuje, kako važno da je za našo državo to vprašanje, in da se mu nobena vlada ne bode mogla izogniti, naj bi še tako rada. Vedno bode prihajalo to vprašanje na dnevni red, dokler se po volji ne reši, naj vlada proti njemu kliče tudi škofe na pomoč, kakor se je to faktično zgodilo pred zadnjimi državnozborskimi volitvami. Daleč se motijo tisti, ki mislijo, da se bode jezikovno vprašanje dalo odriniti z drugimi vprašanji. Še celo drugih važnih političnih in gospodarskih vprašanj poprej lahko razpravljati ni, dokler se jezikovno vprašanje ne reši, ker narodni zastopniki vsako stvar presojajo le z narodnostnega stališča in morajo vselej preudarjati, če bi se ne dala porabljati proti njih narodnosti. Taki pomisliki so se pojavili proti Liechtensteinovemu šolskemu predlogu in precej pripomogli, da je ta predlog ostal mrtvorojeno dete. Sploh moramo zaklicati tistim, ki želé vspešnega delovanja našega parlamenta, in hrepene po prenovljenji Avstrije, da naj priganjajo, da se najpoprej pravično reši jezikovno vprašanje. Pred vsem potem ne bode take težave s šolskim vprašanjem, ker ne bode več tako zamotano z narodnim vprašanjem.

Veseli nas zatorej, da vlada priznava, da bi bilo potrebno jezikovno vprašanje rešiti zakonodajalnim potom. Člen XIX. drž. osnovnih zakonov sicer določuje narodno jednakopravnost, ali ta člen postane pravo za pravo še le meso in kri, ko se mu doda jasen izvrševalen zakon. Kako potreben bi bil tak zakon, nam kažejo pač najnovejši dogodki na Koroškem. Vzlic ustavno zagotovljeni narodni jednakopravnosti, vendar Slovenci ne pridemo do narodnih pravic, ker ni podrobnih določeb o rabi raznih jezikov. Naši nasprotniki najdejo vedno kako pot za ponemčevanje. Posebno zadnji čas so v tem oziru na Koroškem jako izumljivi.

Posebnega zaupanja v vladne obljube že zaradi tega ne moremo imeti, ker se takoj za tem naglaša, da se morajo pri tem varovati prednosti nemščine. To se nekako tako sliši, kakor bi vladi bilo v prvi vrsti le na tem, da se postavno vpelje nemški državni jezik. Vlada in liberalci bi radi dobili kako zakonito podlago za prednost nemščine, katere sedaj ni, ker ustava ne pozna nobene razlike mej jeziki. Semtertja se liberalci in vlada sklicujejo na kake stare dvorne dekrete, in če se ne motimo, se je celo v minolo stoletje že posegalo po njih. Toda veljavnost teh dekretov je jako dvomljiva, od kar imamo ustavo.

Glavna stvar pa ni prednost nemščine sama na sebi, temveč to, kako daleč naj sega ta prednost. Tako mi ne najdemo nič tako napačnega, ako bi se določilo, da je nemščina poslovni jezik državnega zbora. Faktično je to že sedaj. Le redkokedaj se sliši v državnem zboru kak nenemški govor. Razmere zahtevajo, da se v državnem zboru nemški razpravlja. Res se dobé nekaterniki, ki so v tem oziru tudi za narodno jednakopravnost, ali mi govorov v državnem zboru ne zmatramo za samo komedijo, temveč jim pripoznavamo v resnici namen, prepričati nasprotnika, ne pa le namen, da pridejo le v razne liste, da jih čita občinstvo. Pravi namen se pa res po našem skromnem mnenju da doseči samo, ako se razpravlja le v jednem jeziku, kajti od poslancev se ne more zahtevati, da bi morali razumeti vse avstrijske jezike.

Pa še nekatere druge stvari so, pri katerih bi se lahko brez škode za narodno jednakopravnost pustila prednost nemščini. S tem vprašanjem se je o svojem času mnogo bavil Nemec Fischhof in reči moramo, da je nasvetoval marsikaj pametnega. Tako tudi mi radi priznavamo, da je potrebno, da zna vsak uradnik v Avstriji nemški. Da je pa to mogoče, je pa vsekako najbolje, če se v srednjih šolah uči že nemščina. To se godi celo v Galiciji, kjer imajo poljski uradni jezik; da celo na

Hrvatskem in Ogerskem. Mi nikakor nismo za uredbo gimnazij, kakor so na Češkem, kjer drugi deželni jezik ni obligaten. Mnogo čeških dijakov se v gimnazijah ne uči nemščine in kaj je posledica tega? Da si jo pozneje z veliko težavo vbijajo v glavo, ker jo potrebujejo v javnem življenji. Marsikateri pade pri državnih izpitih vsled pomanjkljivega znanja nemškega jezika. Seveda pri tem je pa treba gledati, da se gojenje nemščine ne godi na škodo drugim predmetom, kakor se to godi pri nas na Slovenskem, kjer po srednjih šolah nemščina ni le učni predmet, temveč učni jezik, kar gotovo ni v duhu naše ustave.

Tako hitro še jezikovni zakon ne pride pred državni zbor, ker poprej je potrebno, da se stranke o tej stvari pogode, ali vsekako se stvar ne bode dala za zmiraj odlašati. Levica sama sili, da se ta stvar uravna, seveda njo vodi v prvi vrsti želja po nemškem državnem jeziku. Naposled bode pa potreba prisilila, da se parlament resno loti te stvari, ker poprej ne bode vspešnega parlamentarnega delovanja. Za naše poslance je pa dolžnost gledati, da jih ta trenotek ne najde nepripravljenih.

Proučiti morajo vse podrobnosti tega vprašanja, vse dosedanje postavne načrte, posebno pa tudi čudno postopanje raznih oblastij proti slovenskemu jeziku, da bodo pri dotičnih razpravah v odseku in v zbornici stavili primerne nasvete in pred vsem skrbeli, da novi zakon ne bode v kakem oziru nedoločen in pomanjkljiv. Naši nasprotniki bi se takoj poprijeli tacih pomanjkljivostij, ko bi zakon stopil v veljavo.

Pred vsem bode gledati, da novi zakon ne bode veljal le za državne urade, temveč tudi deželne in občinske, da našim nasprotnikom ne bodo več odprta kaka vratica za ponemčevanje. Posebno bi mi svarili pred tem, da bi se kake podrobneje določbe pustile deželnim zborom. Pred tem je toliko bolj potrebno svariti, ker jih je pri nas jako mnogo, ki hrepene po večji deželni avtonomiji.

Kaj da imamo Slovenci pričakovati od deželnih zborov, o tem smo že dovolj pisali, in torej mislimo, da nam danes ni potrebno več tega ponavljati. Zadosti je, če povemo, da štajerski in koroški Nemci baš sedaj nameravajo v deželnih zborih nemščino proglasiti za deželni uradni jezik.

Nevarnost, da se določitev podrobnostij v jezikovnem vprašanji prepusti deželnim zborom, je pa od dne do dne večja. Mej levičarji in Mladočehi se kaže neko zbližanje. Tako hitro se še pač ne bodo sprijaznili, ali vedeti se pa ne more, kaj vse prinese prihodnjost. Dr. Gregr je sicer proti takemu sporazumljenju. Kdo pa ve, kako dolgo bode še dr. Gregr odločeval.

Mladočehi so za to, da se jezikovno vprašanje prepusti deželnim zborom. Kdo ve, če se kdaj Nemci in Čehi ne sporazumejo na tej podlagi. Če bi se zastran razmer na Češkem prišlo mej njimi do kacega sporazumljenja, potem gotovo liberalci nimajo nič zoper to, da se podrobnosti, ali pa tudi vsa stvar prepusti deželnim zborom, posebno ker bi na Koroškem in Štajarskem to bilo le Nemcem v največjo korist.

Iz povedanega je razvidno, da je potrebno, da jezikovnemu vprašanju Slovenci obračamo vso pozornost in nikakor ne dopustimo, da bi se to vprašanje zmatralo le za nekako postransko stvar, kakor bi radi nekaterniki pri nas, katerim se vedno očitneje vidi, da jim je narodno vprašanje že nekako trn v peti in bi ga radi potlačili. Dokler se postavno ne vrede vse jezikovne razmere, mora ostati to vprašanje za nas najvažnejše vprašanje, ker to je vprašanje našega narodnega obstanka. Tega stališča se je dosledno držal dr. Bleiweis do svoje smrti, in tega stališča se hočejo pa tudi v bodoče držati „Novice“.

Politični pregled.

Češkonemška sprava še vedno ni izginila z dnevnega reda. Zadnje dni je bil pravosodni minister v Pragi in se je posvetoval s predsednikom praškega nadsodišča o nadaljevanji razdelitve okrajev po narodnostih. V prihodnjem zasedanji baje vlada predloži deželnemu zboru češkemu predlogo ob osnovi novega okrožnega sodišča v Trutnovu. Namestnik grof Thun se pogaja s češkimi veleposestniki, da bi popustili svoj upor proti spravi. Ta pogajanja pa ne obetajo nobenega vspeha. Veleposestniki se trdno drže tega stališča, da se izvršitev dunajskih punktacij mora za tako dolgo odložiti, da se malo pomirijo duhovi na Češkem.

Državni zbor bode zboroval do 24. dne t. m. potem pa odide na počitnice in se snide zopet še le jeseni. Deželni zbori snidejo se kmalu po veliki noči. V maji in v juniji bodeta zborovali delegaciji. Skupna vlada bode tudi letos nekaj več zahtevala za vojsko.

Mladočehi. — Vodje Mladočehov obrnili so se do svojih somišljenikov po vsem Češkem za podporo. Vodstvo mladočeške stranke v Pragi se boji volitev. Prebivalstvo je že zgubilo v Mladočehe precej zaupanja, ker nimajo pokazati nobenih uspehov. Ako se kmalu razpusti državni zbor, morejo Mladočehi le s silnimi agitacijami obdržati dosedanje postojanke. Za agitacije je pa treba denarja, katerega morajo sedaj zložiti somišljeniki.

Ogersko. — V zbornici poslancev sta dva ministra Wekerle in Czaky se odločno izjavila, da se vlada hoče tudi za naprej strogo držati svojega cerkvenopolitičnega programa in ga bode tudi izvela. Učni minister smatra civilni zakon za jedino pravo pot iz sedanjega težavnega položaja. V Budimpešti so pa te dni zborovali ogerski škofje in sklenili spomenice na vlado, kralja in papeža proti vladnemu cerkvenopolitičnemu programu.

Papež in Italija. — Edini vladar, ki ni papežu čestital k njegovi 50letnici je Umberto, kralj italijanski. O vzroku, da ni čestital, piše se različno. Eni pravijo, da je kralj nameraval čestitati, da je pa to opustil z ozirom na demonstracije tujih romarjev, ki so kričali v Rimu „živio papež-kralj“ in tako žalili kralja.

Vatikan. — Kakor se poroča iz Rima, odlikoval bo papež izvanrednega nemškega odposlanca, generala pl. Loë s Kristusovim redom, največjim papeškim odlikovanjem. Avstro-ogerski poslanik pri sv. Stolu grof Revertera dobi veliki križ Pijevega reda, francoski poslanik pri Vatikanu, grof Lefebvre de Behaine, ki že ima velika križca Pijevega in Gregorjevega reda, pa dobi baje tudi Kristusov red.

Bolgarija. — Premembi ustave, ki gre na to, da je vladar lahko tudi druge vere, to je ne pravoslavne bolgarske vere, ustavlja se najbolj pravoslavna bolgarska duhovščina in tej na čelu trnovski vladika Klemen. Da se pa stori konec

nadaljnemu rovanju vladičinemu proti premembi ustave, poskrbeli so za to vladini pristaši. Starega vladiko so namreč napali, ga zaprli v neki stamostan; zdaj pa zahtevajo, da se nastavi nov vladika. — Knez Koburžan povrnil se je z Dunaja, kjer je zadnji čas bival, zopet v Sofijo, kjer so ga prav sijajno vzprejeli.

Srbija. — Boj mej radikalci in liberalci bije se še vedno. Izgredi se vedno ponavljajo. Prvi upajo pri volitvah v skupščino dobiti le 30 odstotkov vseh mandatov, drugi pa 60. — Ruski listi, mej temi posebno „Novosti“ se bridko pritožujejo o neznosnem in nepotrebnem bratskem boji v Srbiji. Stranke naj bi se sporazumele in delale skupno v blagor naroda in države.

Rumunija. — V Bukareštu zasnovala se je nova protivladna stranka, ki je začela izdajati list, v katerem naravnost piše proti vladi in kralju, ter priporoča republiko. Rumunska vlada menda ne dela tem agitacijam nobenih ovir.

Belgija. — V mestu Tournai prišli so na sled vojaški socijalistični zavezi. V zavezi so bili trije podčastniki in kakih 50 vojakov prostakov. Pri preiskavi zavezniki niso tajili svoje krivde, temveč so se še celo ponašali s tem, da so ustanovili tako zavezo rekoč, da vojaška suknja ni znamenje zatajevanja političnega in socijalističnega mnenja. Kot vojaki torej, ki bi morali biti navdušeni za kralja in državo, so v svoji socijalistični zavezi sledili ravno nasprotnim namenom. — Ta dogodek je pomenljiv v toliko, ker se je ž njim pokazalo, da se na Belgijskem za socijalizem že celo po vojašnicah dela propaganda.

Anglija. — Nasprotniki Gladstonejevi močno delujejo zoper homerulo. V Belfastu sešel se je shod 15.000 meščanov, na katerem se je proti predlogi homerule odločno protestovalo. Homerula spoznala se je enoglasno kot škodljiva za trgovino in industrijo in se je sklenilo, njeno vresničenje zaprečiti. — Na drugem shodu, ki je bil tudi v Belfastu proglasila se je homerula za izdajstvo. Navzoči so slovesno prisegli nikoli se ne podvreči dublinskemu parlamentu. Naposled sta se slovesno raztrgala homerula in podoba Gladstonejeva. — Vest, da bi se bil papež povoljno izrazil o homeruli, se ne potrjuje. Četudi se v vatikanskih krogih simpatizuje s homerulo, vender papež z ozirom na položaj, — ker ima namreč homerula toliko nasprotnikov — ni izrazil proti nikomur svojega mnenja o homeruli.

Amerika. — Novoizvoljeni predsednik Zjedinjenih držav, Cleveland nastopil je svojo službo dne 4. marcija t. l.

Obrtnija.

Lim je vzrok!

Stara solidnost gine bolj in bolj — kupec in prodajalec tožita o tem in tudi pri lesnem obrtu se take prikazni pojavljajo vedno bolj pogostoma. Človek si kupi novo pohištvo, a v kratkem mu začno odletavati razni prilimani profili in okraski. Skoraj bi trebalo, da bi vsak dan hodil z limovo ponvo krog svoje oprave in krpal na desno in na levo. V svoji jezi gre kupec nad prodajalca in izdelovatelja ter mu predbaciva nesolidno delo. Žalibog, da ima čestokrat prav! A vendar je tudi dokaj slučajev, da je izdelovatelj zbral pri svojem delu vse moči in se pošteno trudil, napraviti kaj vestnega in solidnega, pa ves napor je bil zastonj; delo se ni obdržalo in če tudi je vzel suh les, vendar odpada kos za kosom. Tedaj pravi mizar, da je lim vzrok; fabrikacija lima se je vrgla tudi na nesolidno blago in preplavlja ž njim solidne delarnice. V tem ima mizar zopet prav, a le deloma, ker se nahajajo poleg nesolidnih tudi poštene izdelovalnice lima in dolžnost izvežbanega mizarja je, da lim pozna, da ve pravo blago kupiti in izbrati. Ko bi imel vsak lesni obrtnik potrebno znanje o lastnostih lima, njegovi uporabi in o njegovih preskušnjah, potem bi kmalu utihnile tožbe o slabem limu in izgovori zaradi njega bi kmalu ponehali. O preskušnjah lima imamo vže jako dobrih načinov in tu hočemo nekatere opisati svojim čitateljem.

Po starem pravilu poskušamo dobroto lima, ako ga v vodi raztopimo in ko je ležal 12 do 24 ur v vodi, z navadnim tehtanjem določimo, koliko je sprejel vase vode. Čim bolji je lim, tem več vode je sprejel vase. Ta metoda sicer ni povsem zanesljiva, a ker se jako lahko izvrši, jo je vendar priporočati. Pri tem poskusu tudi vidimo, če se lim uže v mrzli vodi raztopi. Za mizarja tak lim ni rabljiv, a vendar ga razne tvrdke priporočajo kot lim prve vrste. —

Pri namakanji lima je tudi treba opazovati, ako oddaje kaj svoje barve in vodo porujavi. Če postane voda rujava, je lim slab in treba ga je zavreči. Važneje še nego barva je opazovanje zdriza (Gallerte), ki nastane iz lima pri namakanji v vodi. Nekatere limove vrste vzemo vase 3 do 3 $^1/_2$kratno težo vode a vkljub temu ostanejo posamični listi skupaj in tvorijo lep zdriz; druge se uže razidó, ko so se napile 2 $^1/_2$kratne teže vode. Čim bolj je zdriz ohranjen, tem bolji je lim.

Še zanesljivejša je nastopna preskušnja: Namakaj 250 gramov lima 6 ur dolgo v 1$^1/_2$ litra vode in potem postavi lim z vso vodo na ogenj. Najbolje je, če ga kuhaš v vopeni kopelji, to je, ako posodo z limom postaviš v drugo posodo z vodo, tako, da se plamen neposredno ne dotika limove posode, temveč da jo greje le vrela voda. V tej kopelji kuhaj lim toliko časa, da se mu dokaj vode izpuhti. Še le ko tehta lim kacih 900 gramov, ga odstavi in pripravi za poskus.

Poskus se izvrši tako, da najprej prežagamo dva različna lesova, ki sta dolga 50 centimetrov in imata po 5 centimetrov v kvadratu, v dva konca, ki sta torej po 25 centimetrov dolga. Prežagane končne ploskve se potem zlimajo in 3 dni na kakem suhem kraji suše. Na to se obložita konca z utežmi; najprvo naložimo 25 kilogramov, potem pa pridevamo po 5 in 5 kilogramov.

Dober lim mora nositi pri tem poskusu vsaj 75 kilogramov.

Vzeti je treba seveda le suh les in vsako obteženje mora poprej nekaj časa vplivati, predno naložimo novo težo. Zato zadošča jedna minuta. Vsako minuto torej pridenemo 5 kilogramov.

Obrtnijske raznoterosti.

Obrtno-nadaljevalne šole na Dunaji. Na Dunaji je je 70 obrtno-nadaljevalnih šol z 234 razredi in ravno tolikim

številom učiteljev. V vsakem razredu je povprečno 60 rokodelskih učencev, vseh skupaj torej nad 14000. Letni troški za ta pouk znašajo 70.000 goldinarjev.

Kmetijstvo.

Nekaj o pridelovanju ovsa.

Potrebno je, da smo tudi ovsu pravični. Za mnoge kraje je velike važnosti. Seme se dobro proda in se zanj dobi denar, slama in pleve so pa dobra krma. Žal, da se z ovsom navadno slabo ravna. Seje se na najslabše nepognojene njive in to le pozno, kadar je že vse drugo posejano. Seje se navadno tja, kjer že kako drugo žito več ne raste.

Res je, da oves ne zahteva tako skrbnega obdelavanja in gnojenja kakor druge rastline. Raste na njivi, če tudi je že precej časa minolo, ko se je gnojila. Seje se za ječmenom, pšenico, režjo, sočivjem in okopovalnimi rastlinami, pa tudi več let zaporedoma. Največ ga pa vendar pridelaš, ako ga seješ na preorana deteljišča in travišča, za okopovalnimi rastlinami in lanom. Tudi je dobro, če se seje, kjer se je ravno iztrebil gozd ali pa posušil kak bajer. Skrb, ki jo obračaš na oves, ti jako dobro poplača.

Pred vsem je treba vedeti, da oves potrebuje precej vlažno zemljo. Zato naj se zanj izbere taka zemlja, ki je ohranila precej zimsko vlažnost. To se doseže s tem, da se že jeseni njiva globoko preorje. Pomladi naj se pa le malo zrahlja in oves vseje. Če se po setvi njiva povalja, mora se na to še prebranati, ker se tako zrahljana zemlja tako hitro ne posuši, kakor samo povaljana.

Globoko obdelovanje je potrebno za oves. Dobro je, če ga že seješ za takimi poljskimi pridelki, za katere se je zemlja globoko obdelala. Taka globoko obdelana zemlja ostane dlje vlažna. Ako je suho leto, dobiva oves vlago iz globočine, če je pa mokro, se pa v taki zemlji preobila vlaga odtaka v sosednje plasti. Z globokim obdelavanjem se pa uniči jako mnogo plevela. Plevel je pa ovsu nevaren sovražnik. Ker oves počasneje kali kakor ječmen, ga večkrat plevel kar preraste, tako da druzega ne kaže, kakor oves s plevelom vred pokositi in poklasti živini. Posebno neprijeten plevelj so razne divje vrste ovsa. Seme teh vrst je le malo vredno ali na njivi jih pa težko spoznaš od pravega ovsa.

Kadar izbiraš oves za setev, izberi tacega, katerega hektoliter tehta najmanj 45 kil. Če tehta več, je seveda še boljši. Lažje vrste niso za seme. Tudi je dobro, če seješ oves, ki nima baš predebelih lušinj. Ovsa je jako veliko vrst in je tudi več barv, črn, rumen in bel. Navadno imamo le jari oves, na Francoskem imajo semtertja tudi ozimnega, kateri se pa vendar nikjer ni prav udomačil, ker jako rad pozebe.

Priporočajo se razne vrste, ali vendar skušnje uče, da je za vsak kraj tisti oves najboljši, ki se je v tistem kraji že udomačil. Ako vpelješ kako novo vrsto, ne moreš pričakovati, da se ti že prvo leto posebno dobro obnese. Še le četrto leto, ko se popolnoma privadi podnebju, bodeš imel popolen pridelek. Oves, ki ga dobiš iz južnejših krajev, navadno nekoliko poprej zori, nego naš domači. Sploh pa oves ne raste tako daleč v južnih in pa v severnih krajih kakor ječmen. V južnih krajih mu škoduje vročina, v severnih pa ne dozori.

Oves se seje navadno v marci ali v začetku aprila. Če je suha zemlja, ga moraš poprej sejati, nego če je vlažna. Če ga prezgodaj seješ, rad zmrzne in več ne ozeleni. Zaradi tega moraš oves bolj gosto sejati, ako ga seješ zgodaj. Sploh naj se oves nekoliko gosteje seje, kakor druga žita.

Oves zelo nejednako zori. Celo na jedni rastlini vsa zrna jednako zgodaj ne ozore. Najpozneje ozore zrna na konci latja, ki so najlepša in najdebelejša. Zaradi tega pa čakaj, da oves dobro dozori, ako bi tudi nekaj manj vrednih zrn imelo odleteti. Pri največ vrstah se pa tudi ni baš bati odpadanja zrn.

Omeniti moramo, da so za oves najboljša apnena tla. Skušnje uče, da krave nimajo grenkega mleka, ako se jim daje oves, ki je rastel na apnenih tleh.

Kmetijske raznoterosti.

Razstava perutnine. Od 24—27 februvarija je bila v Lipsiji razstava perutnine. Te razstave se je udeležilo 500 razstavljalcev. Razstavljena je bila perutnina najrazličnejših vrst, mej drugim tudi 1210 golobov.

Proti kletnim mrčésom. V kletih navadne stonoge in prešičke najložje preženeš, če v klet postaviš sveže brezove metle Stonoge in prašički se radi poskrijejo po takih metljah. Sedaj ni treba druzega kakor metlje večkrat otresti in mrčese pohoditi, ali pa metle pomoči v vročo vodo.

Kako se ohranijo čisti golobnjaki in kurnjaki? Najbolja stelja za golobnjake in kurnjake je pesek in zdrobljena šota. Šota vzame v se amonjak, popolnoma ohrani gnoju moč in dela čist in zdrav zrak. Pesek trdi gnoj, ovira prehiter razkroj in je pri dolgo zaprti perutnini potrebno sredstvo za prebavljenje Tudi za tičnike se priporoča zmleta šota in pesek. Če se pesek in šota večkrat menjata, v sobi, v kateri so tiči, ne bode zopernega izparjenja in smradu.

Saje dober gnoj za rože (vrtnice). Deni v staro vrečo saj in jo obesi v z vodo napolnjeno kad in pusti tako dolgo, da je voda popolnoma črna. S to vodo zalivaj rože. Hitreje bodo rasle, dobile temneje listje in veliko lepše cvetele.

Sir obvaruješ pred črvi, ako v hramu mej sir naložiš konopelj ali pa jelševega listja.

Sredstvo proti škodljivim metuljem. Mnogi metulji in drugi mrčesi zanesejo svoje jajčika v lubje raznih sadnih dreves. Iz jajčik se izležejo škodljive gosenice. Skušnja pa uči, da je duh klorovega apna jako zopern metuljem. Zaradi tega se priporoča, da se naredi testo iz jednega funta klorovega apna in pol funta svinske masti. To se zavije v tulje in naveže okrog dreves. Zaradi neprijetnega duha nobena metuljna babica ne pride blizu, da bi na drevo znesla jajčica. Posebno je to treba storiti, ko se zima začenja.

Dober drevesni vosek se napravi, če se vzame jeden funt rumenega voska, 2 funta burgundske smole, 1 funt terpentina, 1 funt ovčjega loja in 90 gramov svinske masti. Vse to se na ognju stopi. Manjše rane pri drevesih se lahko zamažejo s svinsko mastjo.

Listne uši odpraviš z rastlin, če umiješ liste z vodo, v katero si dal pepelike, žveplenega cvetu in mila. Pravi mrčesni prašek je tudi dobro sredstvo. Včasih pa tudi pomaga, če liste z raztopljino kotranovega mila ali pa tobačno vodo zmočiš.

Umetni gnoj. Pri rabi umetnega gnoja za nežne rastline v sobah bodi jako previden. Lahko se tu prigodi, da s takim gnojem, če ga rabiš preveč, več škode napraviš nego koristi. Vselej glej, da dobiš tak gnoj od zanesljive tvrdke.

Kako varovati drevesno cvetje, da ne zmrzne. V solčnih legah večkrat začno drevesni popki zgodaj poganjati in cveteti, v mrzlih nočeh pa potem zmrznejo in vsled tega nimamo sadja. Da se prepreči prezgodnje poganjanje pomladi, je dobro, če okrog korenin nadevamo slamnatega gnoja, ali pa snega. Na ta način preprečimo, da se zemlja prehitro ne otaja okrog drevesa. Ko drevo iz zemlje hrane ne dobi, tudi popkov ne poganja. Ko pride čas, da se ni več bati, da cvetje zmrzne, se pa odpravi to pokritje.

Kako se napravijo peneča sadna vina. Ko je vino izvrelo in se sčistilo, se dene v steklenice in v vsako steklenico pridene nekoliko sladorja. Za navadno šampanjsko steklenico je treba 10 gramov sladorja. Če premalo sladorja vzameš, se vino ne peni, če ga vzameš preveč, popokajo steklenice. Steklenice popokajo tudi, če vanje deneš še ne popolnoma izvrelo vino.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Razumeva se samo po sebi, da če sem stal že pred cerkvijo sv. Marka, da sem si jo hotel ogledati tudi od znotraj. Pregovor: „Ni nesreče brez sreče“ spolnuje se tudi nad tem svetiščem. Videl sem sicer sv. Marka cerkev že dvakrat ali trikrat poprej, a našel sem jo vselej resnično zelo zanemarjeno. Silni potres l. 1880. zboljšal je tudi to. Že zunanje lice je dokaj bolj prikupljivo mimo prej. Notranjega prenovljenja in lepote pa se kar nisem mogel nagledati. Cerkev je v gotičnem zlogu pozidana, ni ravno posebno velika, in ima tri ladije. Sezidal jo je v II. polovici XIII. stoletja neki beneški stavbeni mojster; proti koncu XV. veka pa je bila zdatno povekšana. Žal, da so tudi to svetišče elementarne nesreče o raznih časih hudo oškodovale. Tako je bil n. pr. l. 1502. v starogotičnem zlogu pozidani zvonik vsled silnega potresa tako oškodovan, da so ga morali do tal podreti. Sezidali so na ravno istem mestu zopet novega. Huda požara l. 1645, še bolj pa oni 25. rožnika 1674, ko je bilo zagrebško zgornje mesto strahovito razdjano, nista prizanesla, kaj pa da tudi sv. Marka cerkvi. Popravljali so jo zopet; a — le pokvarili so jo. Starogotični zlog dobili so bili popravljalci, kakor je skoraj 300 let pozneje pel slavni naš dr. Prešeren šaljivo: „ne v glavo, ampak v kremplje.“ A Zagrebčanom je bilo na tem, da bi cerkev dobila zopet prešnjo obliko, kar se jim je tudi s pomočjo cesarjev Leopolda I. in Karola IV. sponeslo. Takrat sezidan je bil tudi zvonik, ki stoji še dandanes. A zob časa ne miruje nikjer in nikdar. Zopet so se bile pokazale potrebe novega popravljanja, in že so Zagrebčani nameravali podreti jo popolnoma, ter na njenem mestu zidati čisto novo cerkev. O tem času prišel je bil cesar Jožef II. v Zagreb, in ko je čul, kaj se namerava, zaukazal je, da mora starinska stavba ostati. L. 1874. sklenil je bil mestni zastop, to zgodovinsko svetišče zdatno prenoviti, in odločil je v to znamenito svoto. Spomladi l. 1880. pričele so se bile v resnici poprave po načrtih slovečega dunajskega stavbenega mojstra F. Schmidt-a; — a potres 9. novembra istega leta ustavil je bil delo. Prestanek popravljanj vendar ni trajal dolgo; kajti že v sredi okt. 1882. je bilo delo zvršeno, 20. okt. istega leta cerkev blagoslovljena in zopet se je v njej pričela opravljati služba božja. Kdor jo je videl nekdaj in zdaj, skoraj bi ne verjel, da je ena in ista. Altarji so po svojih oblikah vsi v soglasji s cerkveno-stavbenim zlogom, okna pa krasni proizvodi stekleno-barvne umetnije. Vendar pa pri vseh teh lepotijah, ki človeka nekako siloma vlečejo k sebi, našel sem cerkev popolnoma prazno; — žive duše ni bilo v njej. —

Od poslopij, ki obdajajo Markovi trg, omenjam bansko (banalsko) palačo, ki se pa po zunanji strani razun nenavadno visokih oken v ničemer ne odlikuje. Od znotraj, pravijo, da je pa jako dragoceno opravljena. Med drugimi poslopji, ki omejujejo še imenovani trg, je tudi deželno gledališče. L. 1871. videl sem ga od znotraj. Je sicer jako elegantno opravljeno; a za tako veliko mesto se mi je že takrat videlo dovolj majhno.

Iz Markovega trga napotil sem se po „Kameniti ulici“, ki pelje nekoliko navzdol, krenil pa kmalu na desno v „Jezuitsko ulico“, prišel na „Jezuitski trg“ in zdajci dospel do cerkve sv. Katarine. Imenovana cerkev je bila nekdaj lastnina ravno imenovanega reda, njej ob dveh straneh prizidana poslopja pa od l. 1622. do časa cesarja Jozefa II (1776) njegov samostan. Eno (sprednje teh poslopij) služi sedaj vojaškim potrebščinam; drugo, zadnje pa je kralj. višja gimnazija. Cerkev, seveda, sem si tudi ogledal. Ni ravno posebno velika, lepa pa na vso moč, kakor sploh vse, kar so jih zidali jezuiti. Poznam po njih zgrajene cerkve poleg zagrebške tudi one na Reki, v Trstu, v Gorici, v Ljubljani, v Celovcu, v Gradci, na Dunaji in v Holomuci, a reči moram: ena je lepša od druge. Ako bi temu hotel kdo oporekati, v obraz mu lahko rečem, da ne govori resnice. — Že zgoraj sem omenil, kedaj je bila zidana zagrebška jezuitska cerkev, in do kedaj je ostala njih lastnina (1622—1776). Bila je taiste čase baje jako imovita, in še se pripoveduje o njenej zakladnici, ki se je ponašala z najdragocenejšimi darili najimovitejših plemenitih rodbin trojedine kraljevine. Od vsega tega je ostalo cerkvi le nekaj malenkostij svetega posodja in dragocene mašne obleke; drugo je — prošlo. Umetno izdelani kameniti altarji in štukaturne olepšave po oboku spričujejo, da so jezuiti tudi v tej zadevi skrbeli za lepoto svoje božje hiše, v kateri počivajo, kakor kažejo grobni spominki ob stenah, telesni

ostanki mnogih odličnih hrvatskih rojakov. Ob nedeljah in zapovedanih praznikih imajo v tej cerkvi zaporedoma: realci, gimnazijci in tudi vseučiliščniki svojo božjo službo, tako da je skoraj celi dopoldan o imenovanih svetkih polna. Jaz našel sem jo pa — čisto prazno.

(Dalje prihodnjič.)

Balkanska mesta.

Sofija ali Sredec.

(Dalje.)

Sedaj je pa nam omeniti še nekoliko o zgodovini sedanje bolgarske prvostolnice. Starogrški zgodovinarji ne vedo še nič povedati o kakem večjem kraji v tej pokrajini. Znana jim je jedino reka Isker, katero imenujejo Skios ali Oskios. Rimski vojskovodja Crassus je pa v tem kraji leta 29. po Kr. r. zadel na neko jako pogumno ljudstvo Serde, katere je strogo kaznoval zaradi njih upornosti. S tega časa je ta pokrajina pripadala trakijski kraljevini, ki je bila pod varstvom Rimljanov. Trakija se je razdelila v več okrajev, in jeden tak okraj je bilo ozemlje Serdov. Cesar Trajan se je prvi začel bolj zanimati za organizacijo dunavskih in balkanskih dežel. Osnoval je več mest, v katerih je naselil rimske naseljenike, grške trgovce, pa tudi mnogo domačinov iz bližnjih sel posebno pa bivše vojake. Tako je tudi glavni kraj Serdov, ki je do tedaj bil le vas naredil za mesto Serdica s cesarskim pridevkom Ulpia. Mesto je bilo na meji dveh gospodujočih jezikov grščine in latinščine. Na jugu je prevladala grščina, na severu, kjer je bilo mnogo rimskih naselnikov, pa latinščina. Kako važna da je bila Serdica, najbolje kaže to, da je imela celo svoj denar. Od Marka Avrelija do Galienusa se je v Serdici, kolikor se sedaj ve, kovalo 108 vrst denarja. Ta denar je bil bakren, in je imel grške napise.

Pod cesarjem Avrelijanom je Serdica postala glavno mesto pokrajine Dacia mediterranea. Najbolj je mesto cvetelo v četrtem stoletji. Posebno cesar Konstantin Veliki je jako rad bival v Serdici in je od njega več zakonov, katere je izdal v tem mestu. Nekaj časa je celo nameraval Serdico narediti za svoje vzhodnje glavno mesto, ali nazadnje se je odločil za Carigrad. Govori se, da je cesar Konstantin večkrat rekel: „Moj Rim je Serdica“. Leta 343 po Kr. r. se je sešel v Serdici velik cerkven zbor, ki je imel izreči svojo sodbo o Arijanovem nauku. Sešlo se je bilo 356 škofov iz zapadnih in vzhodnih dežel. Preseljevanje narodov je pa uničilo tudi to cvetoče mesto, kakor mnogo drugih. Požgali so je divji Hunci. Mesto se je pozneje zopet na novo pozidalo, ali tako cvetelo ni več.

Iz prvih časov srednjega veka ne ve zgodovina nič gotovega povedati o Serdici. Ostala je še precej časa bizantinska mejna trdnjava. Leta 809. je pa Serdico si osvojil bolgarski knez Krum. Slovani so ime mesta premenili v Sredec. V 10. stoletji se že omenja škofija v Sredci, ki je torej gotovo jedna najstarših v Bolgariji. V vojnah cesarja Basilija proti Bolgarom se je mesto hrabro branilo in jedenkrat ga samo zavrnilo, ko je je že oblegal. Pod bizantinsko vlado od 1018—1186 je v Sredci se začelo več vojen proti zapadu. V jednajstem stoletji sta bili dve vstaji v Sofiji, ki nam kažeta bojevitost tedanjih Bolgarov. Cesar Manuel Komnenos je v Sredci in okolici nastanil več Srbov.

Za cesarja Manuela bile so v Sredci tri cerkve, metropolitska, potem lesena cerkev sv. Luke in pa cerkev sv. Janeza rilskega. Truplo sv. Janeza rilskega je bil baje dal bolgarski car Peter v 10. stoletji prenesti iz Rile v Sredec. Ta svetnik se še dandanes jako časti v sofijski okolici. Poleg pravoslavnih so pa že zgodaj v Sredci bili bogomili, ki so imeli tudi svojega škofa.

Koncem 12. stoletja je bilo mnogo bojev v tej krajini. Ogerski kralj Bela III. in srbski veliki župan Štefan Nemanja sta v boji proti cesarju Androniku Komnenosu prodrla do Sredca in odnesla truplo sv. Janeza rilskega v Ostrogon. Štiri leta pozneje se je cesarju Izaku Angelosu posrečilo od Ogrov dobiti nazaj truplo tega bolgarskega svetnika, s tem je hotel pomiriti Bolgare, ki so se tedaj puntali. Leta 1189 je šel tod skozi cesar Friderik I. s križarsko vojsko ali je našel mesto skoro popolnoma prazno in opustošeno vsled prejšnjih nemirov. Za križarji prišli so Srbi, ki so razdejali več bizantinskih trdnjav in prišli do Trajanovih vrat. Carju Izaku Angelosu se je posrečilo sicer, da je obnovil svoje gospodstvo v Belemgradu, ali 1194. leto je pa bolgarski car Asen I. posedel Sredec in dal truplo sv. Janeza prenesti v Trnovo. S tega časa je ostal Sredec pri bolgarski državi, dokler niso prišli Turki v Evropo.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Dr. Josip Kostantin Jiriček je imenovan profesorjem za slovansko jezikoslovje in starinoslovje na dunajskem vseučilišči. Sedaj bodeta na vseučilišči dva profesorja za slovanske stroke. Dr. Jireček je po rodu Ceh. Oče njegov je bil učni minister pod grofom Hohenwartom. On je nekaj časa bil učni minister v Bolgariji, zadnja leta pa profesor zgodovine na vseučilišči v Pragi. Bavil se je največ s slovansko zgodovino. Znano je posebno njegova „Geschichte von Bulgarien“ in pa „Bulgarien“. Ti dve deli sta neprecenljive vrednosti za vsacega, ki se zanima za bolgarstvo.

Umetni demanti. Francoski učenjak Muasan je dokazal, da se dajo iz navadnega oglja napravljati demanti. Če se navadno sladorno oglje pri silnem pritisku greje, dobe se majhni demantni kristali. Vse priprave pa več stanejo, kakor so dobljeni demanti vredni. Vsekako je pa pričakovati, da se umeten način dobivanja demantov s časom tako zboljša in popolni, da se bodo dali izdelovati z manjšimi stroški tudi večji demanti. Tedaj pa demant ne bode več redkost in cenost mu bode jako padla.

Razlike oči po spolu. Starinoslovci so že davno opazili, da so na starogrških kipih moške oči bolj izboknene, ženske pa bolj ploskaste. Novejša znanost je pa dokazala, da je res taka razlika mej moškimi in ženskimi očmi, če tudi ni tako velika, kakor pri grških kipih.

Svetovna razstava. Angleži baje nameravajo čez dve leti prirediti veliko svetovno razstavo v Londonu.

Uzorno operacijsko sobo so napravili na vseučilišči v Madridu. Gledalci so s kristalno steno oddeljeni od mesta, kjer se vrši operacija. V ograjenem prostoru je samo operator, njegovi asistenti in bolnik. Gledalci pa skozi steno vidijo ravno tako dobro, kakor bi bili zraven.

Demanti v meteorskem kamenu. Neki francoski učenjak je že davno izrekel mnenje, da so demanti pali kot podnebniki na zemljo. Nedavno je pal v Ameriki na tla meteorski kamen, v katerem je bilo več svetlih zrn. Preiskava je pa pokazala, da so ta zrna demanti.

Potres v Japanu. V Gifu, pokrajini japanski, se je lani treslo skoro celo leto. V vsem so našteli 2626 sunkov. Vse leto ni bilo skoro nobenega popolnoma mirnega dne.

Ječen tiger. V Sajgonu je nedavno v mestnem zverinjaku zbolel jako lep tiger. Dokler je bil živ, se bolezen ni dala spoznati, ker poprej še noben tiger v zverinjaku ni tako zbolel. Ko je poginil, so ga razparali in našli, da je bil ječen.

Potresi. — Grški otok Zante je jako rodoviten in lep. Obsega 350 km^2 in šteje 44.000 prebivalcev. Glavno mesto se imenuje tudi Zante in šteje kacih 16.000 prebivalcev. V mestu je pravoslavni nadškof in katoliški škof. Potem je v mestu več lepih cerkva in druzih zgradeb. Le to je hudo, da je mesto na vlukaničnih tleh in so torej jako pogosti potresi. Že v prejšnjih stoletjih bili se na tem otoku hudi potresi. ali tako hudih potresov še ni bilo, kakor letos koncem januvarija in začetkom februvarija. Potres ni prišel nepričakovano. Že šest mescev so bili skoro slednji dan manjši potresi. Dne 31. januvarija se je pa ob $^1/_2$2. zjutraj zemlja grozno stresla, drugi silen potres je pa bil po noči dne 2. februvarija, nato se je treslo še 7. in 8. februvarija. Zemlja se je valovito gibala in pokala, tako, da po ulicah ni skoro varno hoditi. Hiše so se podirale. Podrla se je cerkev sv, Marka, zidana v 10. stoletji, gledališče, beneški grad nad mestom, v katerem je prebival guverner, kateri je težko ranjen. Podrla se je tudi bolnica, a bolnike so pa k sreči rešili. Nepoškodovana ni nobena hiša. Na vsem otoku je kacih 30.000 ljudij brez strehe, mrtvih je kacih pet sto. Minoli mesec bili so potresi tudi drugod na Balkanu, ki so najbrž vsi v zvezi s tem potresom. Tako je potres uničil mesto Samotrake ob Egejskem morji, ki je štelo 6000 prebivalcev. Čutili so potrese tudi v Bolgariji in Srbiji.

Novice.

Državni zbor.

V seji poslanske zbornice dne 27. februvarija t. l. nadaljuje se razprava o proračunski točki „neposredne davščine“. Posl. dr. Kronawetter pravi, da je način pobiranja užitnine v mestih nepravičen. Po mestih je največ siromašnega ljudstva, kateremu je gotovo težko užitnino plačevati. Govornik je zato, da se užitnina za stvari, ki so potrebne za življenje sploh odpravi. Posl. Robič nasproti dr. Kronawettru brani kmetsko ljudstvo, rekoč, da je zakon o domovinski pristojnosti le mestom v korist. Tudi se bavi govornik z davčnimi organi in prosi finančnega ministra, da jih ta pozove, da ljudstvo poduče o dvomljivih davčnih zadevah, da se tako ogne kaznim. Govorili so nadalje poslanci dr. Křamar, Kirschner in Purghart Posl Hagenhofer zavrača dr. Kronawettra, ki je trdil, da se kmetom godi bolje nego prebivalcem mest Če gre tako nadalje, postanejo tudi kmetje socijalni demokratje. Potem, ko je govoril še poročevalec posl. dr. Menger, se je ta točka vzprejela in pričela razprava o vladni predlogi glede znižanja cene živinski soli. Po tej predlogi dovoljuje se prodaja soli za živino 100 kg. po 5 gld. Govorilo je več poslancev, ki so izražali razne želje glede toli potrebnega znižanja živinske soli. Predloga se je na to vsprejela v drugem in tretjem čitanji.

V seji dne 28. febr. nadaljevala se je podrobna razprava o proračunu finančnega ministerstva. Na vrsti bila je razprava o proračunski točki „sol“. Posl. dr. Wielowieyski meni, da z vsprejetim zakonom glede znižanja živinske soli ne bode vsem vstreženo, ter je zato, da se tudi cena soli za domačo rabo zniža Posl. Suess priporoča vladi, da največjo skrb obrača na sol, toli potrebno stvar v narodnem gospodarstvu Točka „sol“ se na to vsprejme in prične se razprava o proračunski točki „tabak“, o kateri je poročal posl. Šuklje. Posl. dr. Lang je za zvišanje plač delavcem po tabačnih tovarnah in se pritožuje o zgolj nemških napisih, ki so na tobačnih tovarnah na Češkem. Govorili so še poslanec Ludwigstorff o tabačni tovarni v Hainburgu, finančni minister dr. Steinbach, ki je obema predgovornikoma odgovarjal, ter poročevalec posl. Šuklje. Točka tabak se je na to vsprejela. Posl. dr. Křamar poroča o zakonu, s katerim naj se pri nekaterih posojilnicah odpravi pobiranje percentuvalnih pristojbin od vložnih obrestij Govorili so posl. Formanek, Wrabetz, Szczepanowski in vladni zastopnik Froschauer, ki se je izrekel zoper nasvet poročevalcev. Zakon se na to vsejedno vsprejme z veliko večino. Vsprejme se na to proračunska točka „kolki in pristojbine“, potem točka „loterija, pri kateri je posl. dr. Roser zopet priporočal vladi, da naj jo odpravi, ter konečno točka „mitnice“, pri kateri je govoril tudi posl. dr. Laginja.

V seji dne 1. marcija pričela se je razprava o proračunu trgovinskega ministerstva. Poročevalec posl. dr. Hallwich konstatuje, da se potrebščine trgovinskega ministerstva od leta do leta množe in povdarja, da so množeče se potrebščine v korist ljudskemu blagostanju. Posl. dr. Kraus toži o vednem gospodarskem propadanju severovzhodne Štajarske in je za podržavljenje južne železnice. Posl. dr. Levicki zahteva strogo centralizacijo železnic, nizke železniške tarife, ter izraža bojazen, da bo v slučaji, če se sklene rusko-nemška trgovinska pogodba, trpela Avstrija škodo. Posl. dr. Schlesinger želi, da se malim obrtnikom da pri dajatvah za vojsko kaj zaslužka, potem se pa bavi z regulacijo valute in pravi, da bo ta v veliko kvar trgovini. Posl. Stalitz se pritožuje o propadanji Trsta, odkar se je odpravila prosta luka. Posl. dr. Kronawetter je za zboljšanje plač poštnim uradnikom. Razprava se na to zaustavi. Posl. dr. Kaizl interpeluje pravosodnega minis ra, zaradi pečata pri najvišjem sodišči, ki je nemški, a bi moral biti latinski.

V seji dne 2. marcija posl. baron Kübeck priporoča vladi, da naj več stori za vodne prometne naprave in za železnice. Posl. Kaiser priporoča vladi v večje varstvo kmetijske in obrtnijske interese in je za podržavljenje južne železnice. Posl. Kaltenegger toži o propadu mlinarskega obrta na Gor. Štajarskem. Ogerska moka dela preveliko konkurenco. Trgovinski minister marki Bacquehem pripoznava, da so gospodarske razmere v Trstu neugodne, da pa vlada skrbi, da bi temu odpomogla Rusko-nemška trgovinska pogodba bila bi za naše kmetijstvo pač škodljiva, vender pa upa minister, da bode obrtništvo in poljedelstvo v obče napredovalo, in da se torej ni bati bodočnosti. Posl. Burgstaller toži o propadu trgovine v Trstu in priporoča železnico čez Ture. Govorila sta še posl. dr. Kindermann in Gessmann. Posl. Povše v daljšem jedrnatem govoru priporoča vladi podržavljenje južne železnice. Previsoke vozne cene na južni železnici so poljedelstvu, trgovini in obrtniji v veliko kvar. Govornik dokazuje s številkami škodo oziroma koristi, katere ima Kranjska od južne železnice, oziroma bi jih imela od državne železnice, na kateri bi bile nižje vozne cene. Leta 1895. poteče južni železnici podeljena koncesija in tedaj bo lepa prilika

dana vladi, da podržavi to železnico in konečno vstreže opravičenim željam zapridetih kronovin.

V seji dne 3. marcija govori posl. dr. Dyk o propadu mlinarskega obrta, katerega je provzročila ogerska konkurenca. Posl. Bulat razpravlja o nasledkih vinske klavzule v Dalmaciji, katera ima že dosedaj štiri milijone gold. škode. Posl. princ Liechtenstein očita vladi, da tira le visoko politiko, ne zmeni se pa za zboljšanje stanja malih obrtnikov in trgovcev. Posl. dr. Menger zavrača predgovornika, češ, da so njegove pritožbe imele le namen hujskati, ker njemu ni druzega nič mari nego samo zmaga klerikalcev. Posl. Spinčič priporoča vladi zboljšanje pristanišč na otokih Čres in Krk in zboljšanje občil po Istri. Trgovinski minister marki Baquehem priznava slabe nasledke vinske klavzule za producente, povdarja pa, da je ta koristna za konsumente. Mlinarskemu obrtu bo vlada rada pomogla, ne odobrava pa nezakonite agitacije zoper ogerske produkte. Posl. grof Sylva-Tarouca zahteva, da vlada sestavi točen gospodarski program. Tudi priporoča vladi, da naj skrbi za nove železnice in kanale.

V seji dne 4. marcija povdarja posl. Schwarz kot glavni protigovornik proračunske točke, centrala trgovinskega ministerstva, da so uspehi delovanja trgovinskega ministerstva povsem nezadostni. Nevspehov krivo pa ni samo trg. ministerstvo, ampak skupna vlada Govornik se bavi z železniškimi razmerami na Češkem in je za pomnožitev števila obrtnih nadzornikov. Glavni govornik „za“ dr. Exner zagovarja levičarje kot prave prijatelje in podpiratelje malih obrtnikov in trgovcev. Govornik priporoča ustanovitev dveh novih ministerstev, edno za javne zgradbe, drugo za lepe umetnosti. Posl. dr. Gessmann zavrača dr Exnerja rekoč, da liberalci zastopajo le židovske in madjarske interese in to na škodo domači trgovini in obrtniji. Ko je govorilo še par poslancev, se je obravnavana proračunska točka vzprejela in pričela razprava o proračunski točki „pošta in brzojav.“ Posl. dr. Morsey je za stalno nameščenje uradnikov pri poštnih hranilnicah. Posl. Hajek pravi, da je na Češkem premalo poštnih uradov. Posl. Schlesinger je za zboljšanje plač poštnim in brzojavnim uradnikom na Dol. Avstrijskem. Posl. Svoboda je tudi za zboljšanje stanja poštnim uradnikom. Posl. Slama se pritožuje o zanemarjanji jezikovne ravnopravnosti pri poštnih uradih na Češkem. — Naslednja seja bila je v pondeljek dne 6. marcija t. l.

— **Osobne vesti.** Načelnik ljubljanskega južnega kolodvora gosp. nadzornik Gustav Habit gre v pokoj. Habit je služboval v Ljubljani celih 27 let in je vsled svojega prijaznega vedenja vžival splošne simpatije. Njegovim naslednikom imenovan je dosedanji načelnik postaje v Št. Petru, gospod Evgen Guttmann, ki je dne 8. t. m. nastopil svojo službo. — Sodna pristava dr. J. Babnik v Logatcu in dr. Ivan Kavčnik v Kranji imenovana sta pristavoma pri dež. sodišču v Ljubljani. Premeščeni so sodni pristavi Albert vitez Laschan iz Loža v Kranj, Hans baron Falke-Lilienstein iz Loža v Konjice in dr. Edvard Volčič iz Krškega v Lož. Imenovani so sodnim, pristavi naslednji avskultanti: Karol Radey za Lož, Josip Sterger za Logatec, dr. Fr. Kočevar za Šmarje in dr. Viktor Kočevar za Krško.

— **Pred porotnim sodiščem** stala je zadnje dni minolega teda sedmerica tatov, ki so se imeli zagovarjati zaradi mnogih tatvin, doprinesenih večinoma že pred leti. Zatoženi, ki so dejanje tajili, bili so razun enega že vsi kaznovani zaradi tatvine. Porotniki so na njih stavljene vprašanja potrdili in in obsojeni so bili: Ant. Prelovšek iz Trzina na 8, Janez Abe iz Trzina na 6, France Keber iz Mengiša na 5, Lorenc Friškovec iz Mengiša na 4, Ant. Jenko iz Radomelj na 2, Janez Lotrič iz Železnikov na 5 let in Janez Prelovšek iz Trzina na 13 mesecev težke ječe. Vrhu tega postaviti se imajo obsojenci po prestani kazni pod policijsko nadzorstvo

— **Iz c. kr. mestnega šolskega sveta.** O predzadnji seji c. kr. metnega šolskega sveta ljubljanskega smo prejeli nastopno poročilo. Prošnja vodstva vnanje osemrazredne dekliške ljudske šole pri Uršulinkah zaradi zvišanja dotacije iz normalnega šolskega zaklada za dve novi učni sili se priporočaj visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu v ugodno rešitev. Na znanje se vzemi poročila c kr. okrajnega šolskega nadzornika, profesorja Frana Levca o nadzorovanji I in II mestne petrazredne deške, mestne osemrazredne dekliške šentjakobske, in mestne jednorazredne šole na Barji v šolskem letu 1891/2 in izreče se o tem povodu pohvalno priznanje: Učiteljicama na osemrazredni dekliški ljudski pri sv. Jakobu, Mariji Wessnerjevi in Emiliji Guslovi, prvi za to, ker je uredila zbirko učil in samoučil ter napravila zaznamek in inventar, drugi za to, ker je lepo uredila šolsko knjižnico; dalje vodstvu in pa učiteljskemu osobju prve, ter ravno tako učiteljskemu osobju druge mestne deške petrazrednice za uspešno poučevanje, naposled pa še učitelju Leopoldu Armiču za trudoljubivo navajanje v lepljenstvu. Načrt novemu poslovnemu redu se sprejme in povodom otvorjenja ponavljalne šole na mestni jednorazrednici na Barji razpravlja uredba ondotnega pouka v ročnih delih. Učiteljici Frančiški Zemmetovi se pripozna II., učiteljici Emi Raunacherjevi in učitelju Janku Likarju I. službenostarostna doklada. Neka prošnja za novčno podporo se visokemu c kr. deželnemu šolskemu svetu priporoča v ugodno rešitev. Za obolelo mestno učiteljico se predlaga šestmesečen dopust; po šolskem vodstvu nasvetovana namestnica za dobo dopusta se odobri. Prošnji neke izprašane učiteljske kandidatinje za brezplačno poučevanje na mestni dekliški šoli se ugodi. Nadzorovanje neobligatnega slovenskega pouka: na nemških ljudskih šolah ljubljanskih se poveri na podstavi § 17. točke 16. dež zakona z dne 9. marcija 1879. l. (dež zak. št. 13) c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku, profesorju Franu Levcu. Prošnji vodstva mestne nemške deške ljudske šole za delitev IV. razreda ne pritrdi mestni šolski svet, nego ukrene, da je razrede po šolskih sobah, ki so na razpolaganje, primernejše nastaniti. Izključitev dveh učencev se potrdi s pristavkom, da je o tem obvestiti vodstva vseh ljudskih šol ljubljanskih.

— **V smrt obsodilo** je tržaško porotno sodišče 27letnega Jan. Metliko iz Petrinje, ker je ubil svojega očeta s kamenjem.

— **Obesil se je** na ljubljanskem gradu v hosti bivši pisar v dež bolnici, Janez Mol. Nesrečneža, ki se je že prej enkrat hotel usmrtiti, gnalo je v smrt pomanjkanje.

— **Umrl je v Trstu** c. kr. brzojavni oficijal gosp. Gregor Jereb v 48. letu svoje starosti. Pokojnik doma v Poljanski dolini nad Škofjo Loko, bil je vedno odločen narodnjak. Tudi na slovstvenem polju slovenskem je ranjki mnogo deloval. Bodi mu blag spomin!

— **Goriško-ajdovska železnica** utegne baje že v kratkem času postati meso. Te dni pošlje namreč deželni odbor goriški načrte te železnice na dotično mesto, da pridobi koncesijo. Vipavska dolina, po kateri bo železnica tekla, bo jako mnogo pridobila

— **Nov parnik.** V nedeljo spustili so v Trstu slovesno v morje novi parnik „Marquis Bacquehem“. Ta dosedaj največji Lloydov parnik je 120 metrov dolg in 14 metrov širok, visok je 10 metrov, a v morje se ga potaplja 8 metrov.

— **Za kmetijsko bralnico v Novemmestu**, katero je ustanovila ondotna kmetijska podružnica, je zanimanje mej gospodarji jako veliko. Pri otvoritvi bilo je navzočih nad 100 gospodarjev.

— **Popravek.** Vest, da so ljubljanski jezuitje kupili „Križanke“ se ne potrjuje.

— **Slovensko planinsko društvo,** ki šteje že nad 60 članov, izvolilo je na svojem občnem zboru dne 27. febr. t. l. gosp. prof. Fr. Orožen-a svojim predsednikom.

— **Novo ognjegasno društvo** snuje se v Ilirski Bistrici.

— **„Glasbena Matica“ v Ljubljani** je vsled sklepa izvanrednega občnega zbora dne 5. marcija t. l. kupila za šolske prostore hišo št. 8 v Gospodskih ulicah.

— **Nagla smrt.** 32letnemu kočijažu Franu Žnidaršiču iz Ljubljane je te dni naenkrat prišlo v novi tržaški luki slabo in je umrl za par trenotkov. Zadela ga je najbrže srčna kap.

— **V mestno hranilnico ljubljansko** vložilo je meseca februvarija 543 strank 175.341 gld. 12 kr. vzdignilo pa 325 strank 106.476 gld. 13 kr.

— **Pri novačenji,** ki se je vršilo dne 1. t m. za mesto Ljubljano, bilo je v prvem razredu od 41 potrjenih 21, od 28 drugega razreda 11 in izmed 32 tretjega razreda potrjenih je bilo 21 mladenčev. Skupaj bilo je preiskanih 101, potrjenih pa 53. Nepričakovano dober vspeh.

— **Občinske volitve.** V Kropi bil je voljen županom g. Luka Hafner, občinskimi svetovalci pa gg. Val. Klinar, K. Pibrovc in J. Gartner iz Krope. — Na Ježici izvoljen je županom g. Anton Bolka, posestnik v Stožicah, obč. svetovalci pa gg. Fr. Pečnik, Fr. Lenče, Fr. Dermastja in Bl. Smrajc. — V Slavini v postojinskem okraji bil je voljen za župana gosp. Ant Križaj, posestnik v Orehku, obč. svetovalci pa gg. Fr. Dekleva, Jak. Kristan, Jan. Klemenc in Jan. Kalister.

— **Ustrelil se je** v Javorniku 34letni J. Ž. ravno v trenotku, ko so ga hoteli orožniki prijeti zaradi doprinesenega zločinstva spolskega posilstva. Nesrečnik, ki zapušča vdovo in otroka, je bil takoj mrtev.

— **Nesreča.** V tovarni za cement v Mekinah pri Kamniku padel je oženjeni 54 letni delavec Janez Mrak iz Podgorja pod vodno kolo, ki ga je tako razmrcvarilo, da je bil takoj mrtev.

— **Uboj.** Minolo nedeljo spoprijeli so se fantje v Retnjah pri Tržiču v gostilni Janeza Oranča in je pri tej priliki neki Fr. Ažman tako močno z nožem sunil hlapca Fr. Košenino, da je ta kmalu na to umrl.

— **Mrtvec.** Pod radovniškim slapom pri Bledu potegnili so iz Radovne truplo dozdaj nepoznanega okrog 40 let starega človeka. Truplo je bilo že močno nagnito, je torej ležalo že dlje časa v vodi. Sploh se sodi, da je mrtvec kaki ponesrečen drvar, katerega je najbrže močen snežen plaz zajel in pahnil v ozko in skalovito strugo Radovne.

— **Svatje utonili.** Pri Jekaterinoslavu na Ruskem so se čez Dnepr peljali svatje na dvojih saneh po ledu. Led se je udrl in 10 ljudij je utonilo.

— **Vlak** je skočil s tiru v Palmiru v državi novojorški dne 24. februvarija. 15 oseb je hudo poškodovanih.

— **Prostozidarji** imeli so dne 24. februvarija neko slavnost v Tarentu na Španjskem. Udrl se je pod slavnostne dvorane Nad 100 ljudij je padlo v globočino. 7 je bilo mrtvih, 25 pa težko poškodovanih.

— **Nesreča na morji.** Sredi minolega meseca je bil velik vihar ob škotskem obrežju. Potopile so se tri nemške ladije in več ljudij je potonilo.

— **Velika nesreča.** V Sandgate-u pri Folkestonu na Angleškem se je pogreznila zemlja. Pet sto hiš je poškodovanih. Ljudij baje ni nobeden mrtev. Plinove in vodovodne cevi so se razrušile in vsled tega je v noči od sobote do nedelje, ko se je pripetila ta nesreča, po vsem mestu bila tema, kar je še povzdigovalo strah prebivalcev.

— **Nevihta in toča.** Dne 6. t. m. je ob 1. uri popoludne nastala na Dunaji močna nevihta in usula se je precej gosta toča. Bliskalo in grmelo je na vso moč.

— **Stara mati detomorilka.** V novi Gradiški je 17-letno dekle porodilo dete. Dekletova mati je pa jezna dete takoj vrgla v Savo in se bode zaradi tega morala zagovarjati pred sodiščem.

— **Umrl** je dne 18. februvarija dr. Ceccarelli, papežev zdravnik, v 62. letu svoje starosti.

— **Najstarši ruski uradnik,** tajni državni svetnik L. G. Ivanov, je umrl dne 16. februvarija v Peterburgu. Imel je že 110 let. Pred tremi leti je šel v pokoj, poprej je pa mnogo let opravljal službo prvega arhivarja ruskega generalnega štaba.

— **Kolera v Rusiji** še ni popolnoma ponehala. V prvih petih tednih letošnjega leta je v Rusiji zbolelo za kolero 974 ljudij, 369 pa umrlo. Največ slučajev kolere je v Podoliji.

— **Strajk.** Na Chicago Western Indianski železnici so bili služniki ustavili delo Strajk se je pa s tem končal, da je železnica dobila druge ljudi.

— **Nesreče.** V Buersu pri Recklingshausenu so se dne 21. februvarija v premogovniku vžgali plini. Jeden delavec je mrtev, 4 pa poškodovani. V Paćiznu na Češkem je voda prišla v premogovnik in je 6 delavcev utonilo. Ravno ta dan je v Saarlaurnu nastal vsled razpoke požar. Jedna oseba je mrtva in več hiš pogorelo. 22. februvarja je bil požar v Amsterdamu, v jedni hiši so zgoreli trije otroci, jednega otroka rešili so iz goreče strehe. Mati teh otrok je skočila skozi okno na tlak in se močno poškodovala. Dne 23. februvarija se je na topničarskem streliščі pri Braschaetu v Belgiji razpočila granata. Poročniku je odtrgalo spodnjo čeljust, trije topničarji so pa težko ranjeni. — V Bruselju je koncem februvarija v neki ulici razpočila plinova cev. 40 metrov na dolgo je raztrgalo mestni tlak Kamenje je letelo na strehe, več oken je razbilo.

— **Mlajši Crispi.** Bivši ministerski predsednik italijanski Crispi je te dni izročil svojega sina prisilni delavnici v Pizi.

— **Rumena mrzlica** hudo gospodari v Braziliji. Posebno v Santosu je poslednje dni pobralo na tisoče ljudij. Na neki italijanski ladiji je na tej bolezni umrl kapitan in 16 mornarjev.

Razpis častnega darila.

Da bi pospešila razvoj slovenske pripovedne književnosti, razpisuje „Matica Slovenska“ po določilih Jurčič-Tomšičeve ustanove

200 goldinarjev

častnega darila izvirnemu pesniškemu pripovednemu delu v prvi vrsti kaki daljši in celotni epični pesmi.

Snov bodi delu zajeta iz zgodovine ali sploh iz življenja naroda slovenskega. Delo mora biti pisano tako, da po obliki in vsebini svoji ustreza umetniškim zakonom lepe pripovedne književnosti ter poleg tega ugodi literarnim namenom „Matice Slovenske“.

Pisatelj, kateremu se prisodi častno darilo iz novcev Jurčič-Tomšičeve ustanove, prejme vrhu tega za svoje delo še navadno pisateljsko nagrado, ktere plačuje „Matica Slovenska“ po §. 15. svojega opravilnega reda po 25—40 gld. za tiskovno polo.

Rokopisi naj se brez pisateljevega imena pošiljajo odboru „Matice Slovenske“

do 31. decembra 1893. l.

Pisateljevo ime naj se pridene rokopisu v zapečačenem listu, na kterem je zapisano dotično geslo.

V Ljubljani 1. marcija 1893.

Odbor „Matice Slovenske“.

Pod jako ugodnimi pogoji se iz proste volje

proda ali v najem oddá

malin,

na novo popravljen, močno zidan, v dve nadstropji, — ob reki Lahinji na Krivoglavcih pri Metliki. Malin ima štiri tečaje in stope; zraven je tudi nekaj zemljišča.

Natančneje se zvé pri lastniku (22—1)

Ignaciju Premerju na Primosteku pri Metliki.

Krasni uzorci pošiljajo se privatnim naročnikom zastonj in poštnine prosto.

Bogate **uzorčne knjige**, kakor nikdar prej, pošlje se **krojačem** nekolekovano.

Jaz ne dajem **popusta** $2^1/_2$ ali $3^1/_2$ gld. pri metru in tudi **nobena darila** krojačem, kakor se pri nasprotnikom na škodo naročnikov godi, jaz imam le zadne in točne cene, tako da vsak **privatni naročnik dobro** in **ceno** kupi. Zategadelj se naj le moje uzorčne knjige zahtevajo.

Svarim tudi pred zopetnim cenejšim pismom nasprotnikov.

Blago za obleke.

Paruvien in **Dosking** za preč. duhovščino, predpisano blago za c. kr. **uradniške uniforme, veterance, ognegasce, telovadce, livreje,** sukno za **bilarde** in **mize, prevleka** za **vozove, loden,** tudi nepremočljiv za **lovske sukne, perilo, potna ogrinala** od 4—14 gld. itd.

Kdor toraj ceno, pošteno, trpežno, čisto volneno sukno in ne **cene cunje,** ki niso **plačila** za **krojača uredne,** kupiti hoče, naj to stori pri

Jan. Stikarofsky-u v Brnu (Manšester avstrijski).

Največa zaloga sukna v vrednosti $^1/_2$ milijona gld.

Da se vidi **velikost** in **zmožnost** naše hiše naj bo povedano, da je v moji roki **največi izvoz blaga v Evropi,** izdelovanje **grebenaste preje** (Kammgarn), **krojaških priprav** in velika **knjigoveznica,** druženo. Vabim toraj p. n. občinstvo, komur je dana priložnost mene v svojih velikanskih prodajalničnih prostorih obiskati v katerih 150 ljudi dela, da se prepriča v istinosti goraj navedenega.

Pošlje se le po poštnem pouzetji.

Dopisuje se v nemškim, češkim, ogrskim, polskim, laškim, francoskim in angleškim jeziku. (19—4)

ČISTA KRI

je zdravje!

Tajne bolezni, lišaji, spuščaji, splošna utrujenost, slabost zginejo pri zdravi krvi. Mi garantujemo temeljita lečba po navodilu naše metode. — Prašanjem je priložiti poštno znamko. (16—7)

„Office Sanitas“, Paris

30, Faubourg Montmartre.

BOŽJAST

se ozdravi popolnoma brez povrnitve bolezni. Tisuč ozdravljanj dokazujejo ta čudež vednosti. — Natančne poročila, s priloženo poštno znamko, se pošlje na:

„Office Sanitas“, Paris

30, Faubourg Montmartre. (17—7)

Neogibno potrebno je za vsako družino

Kathreiner-jeva

Kneipp-ova sladna kava

z okusom prave kave.

Ta kava daje to prednost, da se lahko popusti tako škodljiva prava zrnata ali pa z raznimi cikorijami zmešana kava in se iz te kave naredi **okusna** ter **zdrava** in **redilna** pijača. — **Nedosegljiva je kot dodatek k pravi kavi.** (14—12)

Visoko priporočana za ženske, otroke in bolnike.

Ponaredeb se naj varuje.

Dobo se povsod. $^1/_2$ **kile 25 kr.**

Marijaceljske kapljice za želodec,

izgotovljene v lekarni k „angelu varhu“

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (13—17)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr. dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice

za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**